

ג. האמת על יציאת מצרים

תגובה על דבריו של ד. כרגוריון בענין
מספר יוצאי מצרים

קראתי בעיין ובתשומת לב את מאמרו של מר א. דולב במעריב של ערב שבת מיום ט"ז אייר תש"ך (13.5.60) אשר בו סכם את הרצאתו של מר בן-גוריון במסיבת העיתונאים בבית סוקולוב בהל-אביב על השקפותיו בענין יציאת מצרים. ובה ספר כבי' ראש הממשלה, כי לאחר שהתלבט זמן רב בשאלות קשות וספקות אשר איש מהמלומדים לא מצא את פתרונן, בא לידי מסקנה שרק שש מאות משפחות יצאו ממצרים...

נדמה לי שאין בשאלות שהועלו על ידי מר בן-גוריון מה שהוא מן הקושי כדי לחשוך ולערער את סדרי בראשית ולהוציא את הכתובים מפשטות משמעותם, וליצור תאוריה מהפכנית המתנגדת למסורת המקובלת בישראל מיום היווצר לעם ועד היום הזה: השקפה מזוהה שלא העיזו להעלותה על דעתם אפילו המבקרים ותוקרי המקרא הקיצוניים ביותר.

הבה ונבדוק את השאלות שהועלו ע"י מר בן גוריון ונסה להשיב עליהם בדרך ההגיון. מסופר בספר שמות (יב-לז) "ויסעו בני ישראל מרעמסס סכותה כעש מאות אלף רגלי הגברים לבד מנח"ן". ואם נוסיף למספר זה הנשים והטף יהיה מספר יוצאי מצרים קרוב לשנים, שלשה מליונים. ושואל ראש הממשלה, הכיזד? הרי לכל הדעות בשבעים נפש ירדו אבותינו למצרים ונתעכבו שם כשלשה דורות, או כדברי חז"ל מאתיים ועשר שנים, ואיך יתכן ששבעים נפש יהפכו לעם של מליונים בזמן כה קצר? לכן הוא מנסה לפרש את משמעות המלה "אלף" במובן משפחה או בית אב, וכן מניע למסקנה שכל יוצאי מצרים היו רק עש מאות משפחות, וכך, סבור הוא, פתר את הבעיה.

מלבד זאת שפרשו שמשמעות המלה אלף היא משפחה, רחוק מפשט הכתוב, ולא טענו שהמקרא השתמש במשמעות זו חוץ מפעם אחת בלבד במקרה מלחמת מדין ובלשון רבים (במדבר ל"א) "וימסרו מאלפי ישראל אלף למטה", אשר פרושו ממשפחות ישראל, ואילו צוהר מר בן גוריון בהנחתו הרי היה צריך המקרא לכתוב כעש מאות אלפי רגלי הגברים — מלבד זה סבורני שקשה לאמר כשבעים איש גבורים, בני יעקב אשר הקטן ביניהם בנימין שלא הגיע בעת רדתם למצרים לגיל שלושים שנה היו לו כבר עשרה ילדים, לא העמידו במשך שלושה דורות כי אם שש מאות משפחות, וזה הרבה יותר רחוק מן השכל וההגיון מאשר אם נאמר שהעמידו שש מאות אלף נפש.

והתורה הסבירה מראש חופעה מענינת זו בכתוב "וכני ישראל פרו וישרצו וירכו ויעצמו במאד מאד ותמלא הארץ אותם", ותו"ל פרשו שהיו הנשים יולדות אפילו עד ששה ילדים בכרס אחד; ואל יהא דבר זה קשה בעינינו היות ותנפעות אלה תחרות ונשנות מדי פעם גם בזמננו. והלא זה היה הגורם העקרי שהניע את פרעה לשעבד את ישראל ולהעבידם בפרך, היות וראה את התרבותו של העם שלא בדרך הטבע דאג שמה יבוא יום ומספרם יעלה על המצרים וישתלטו על המדינה. וכך כתוב במפורש "ויאמר פרעה לכל עמו הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו הבה נתחכמה לו, פן ירבה וכו'". וראשית צעדינו נזר את הגזרה של כל הבן הילוד וסיים בשעבודם בחומר ובלבנים בתקוה להמעיט את זרעם. אולם ה' סכל את עצתו בבתוב: "כאשר יענו אותו בן ירבה וכן יפרוך". מבואר שזה היה בהשגחה ה' למלא את ההבטחה לאברהם אבינו ע"ה, לקיים: כי ברך אברך והרבה ארבה את זרעך; הלא שאמר להם משה: ה' אלוהיכם הרבה אתכם והגכם היום ככוכבי השמים לרב.

ושוב שואל מר בן גוריון: ומליונים כאלה. מדוע יצאו ממצרים לארץ כנען הצחיחה ולא בסו להשתלט על מצרים עצמה הארץ העשירה והפורייה? ואני חמה איך נעלמה התשובה לשאלה זו מציני בבי' ראש הממשלה המלומד והנבון. והלא גם אברהם אבינו ע"ה כאשר הכיר וגילה את האל האחד פרש מעבודת אלילים וקדש את עצמו ותקן מדותיו, מיד צוה עליו ה' לעזוב את ארצו ומולדתו ובית אביו בכתוב: לך לך מארצך וממולדתך ומבית אבין, ופקד עליו לנתק את הקשר עם ארצו ומשפחתו ובית אביו שהיו כולם שקועים בעבודת אלילים ואמונות כוזבות ובתועבות נמאסות שלא יאה לאיש אמונים כאברהם שנועד להיות אבי האומה הישראלית לגור בקרב אילנים ורועה רוח; כך רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל היתצאים ממצרים לקחת אותם לחלקו ולנחלתו להיות ממלכת כהנים וגוי קדוש לתת להם תורה ומצוות חוקים ומשפטים ולתנכם להיות עם חפשי המשלים בקרבן חוק וסדר ושיוי זכויות הנותן נפשו על חרותו ועצמאותו, וגם רצה לשרש מלבם כליל את בניית העבודות והשפלות ואמונת האלילים ומנהגי העכו"ם. וזה לא יתכן כלל בהיותם נשואים במצרים המלאה גלולים. ולכן הוציאם משם ועכבם תקופה ארוכה של ארבעים שנה במדבר רחוק מן הישוב ומן העמים שהיו כולם נתונים בחושך, עד גמר חנוכם וחזוק אמונתם על ידי אדון הנביאים המנהיג הגדול משה. וכאשר היו מוכשרים וראויים לכך הכניסם לארץ המובטחת מראש לאבות האומה לתת אותה לזרעם בכתוב: "קום התהלך בארץ לאורכה ולרחבה כי לך אתננה". כי לך ולזרעך אתן את כל הארצות האלה. הארץ שתם ראויים לה והיא ראויה להם, באשר נבטרה על ידי ההשגחה העליונה להיות "ארץ ישראל". כי שתי בחירות בחר הקדוש ברוך הוא — בעולמו ארץ ישראל ועם ישראל, בכתוב: "כי בחר ה' בציון אוה למושב לו, כי יעקב בחר לו יה' ישראל לסגולתו".

ואילו לשאלתו איך היה עם רב כזה יכול להתקיים במדבר ארבעים שנה, גם בזאת מהגלה ההשגחה העליונה ויכולה ה', כי כך כתוב במפורש: "המוליך במדבר הגליל והנגרף הוה, נחש שרף ועקרב וצמאון אשר אין שם מים", ומי שהמטיר להם לחם מן השמים והוציא להם מים מצור החלמיש והקיפם בעמדי ענן להגן עליהם משרב ומשטם, יכול היה בלי ספק לספק את שאר צרכיהם במדבר וכל שכן מאכל לבהמתם.

ואחרות הסלע אשר ראה מר בן גוריון בבקרו בקדש ברנע. ולפי אמדנו יכול לספק מים למאות ולא למאות אלפים, לא וכיתי לרדת לסוף דעתו, כי אם הוא תושב שזה היה בדרך הטבע, הרי לא היה אפשרות לספק מים אפילו לעשרות היות ואין מטבע צור החלמיש להוציא מים, וכאם

מאמין הוא כי זה נעשה בדרך נס. אין כל טעם לשום גבולות כי אין הבדל בין מאות ולבין מאות אלפים על דרך הנס.

וכן יכולנו להמשיך ולתרוץ את יתר ספקותינו בנקל אולם אסתפק בזאת על מנת לא להאריך את היריעה.

יודעה לי כבוד מה בן-גוריון לשאול איך יכול להתאים את המסופר בספר הספרים ולפרש את הכתובים בהתאם להשקפתו המפתיעה?

א. כאשר פקד משה ראשים על ישראל לפי עצתו של יתרו בתוב: "ויבחר משה אנשי חיל מכל ישראל ויתן אותם ראשים על העם שרי אלפים שרי מאות ושרי חמישים ושרי עשרות" (שמות יח-כח). ואין יתכן לבחור שרי אלפים כאשר מספר היוצאים לא עלה על שש מאות?

ב. כאשר בקשו בני ישראל ממשה לספק להם בשד לאכול נתרעם משה על הקדוש ברוך-הוא "האנכי הרייתי את העם הזה וכר". ושם נאמר: "ויאמר משה שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרבם ואתה אמרת ובשר אתה להם ואכלו. הצאן ובקר ישחט להם ומצא להם. אם כל רגלי הים יאסף להם ומצא להם" (במדבר יא-יב). ואם המליכה הוא בקבוצה של שש מאות משפחות, מדוע כה תמה משה?

ג. לאחר מעשה העגל כתוב "ויעשו בני לוי כדבר משה ויפל מן העם ביום ההוא כשלשת אלפי איש" (שמות לב-כח). אין יתכן דבר זה אם נגית שכל יוצאי מצרים היו שש מאות?

ד. בחקופת קרת ועדתו כהון "ויהיו המהים במגפה ארבעה עשר אלף ושבע מאות מלבד המתים על דבר קרת". (במדבר יז-יד) אין יסביר זאת?

ה. בזמן שהעם החל לזנות עם בנות מואב בשיטים ואחרי מעשה זמרי הלא כתוב: "ויהיו המתים במגפה ארבעה ועשרים אלף". (במדבר כה-א) אין יתכן דבר זה?

ו. כידוע התפקדו בני ישראל פעמיים על ידי משה ואהרן והנשיאים כמז שקראנו במפורש "למשפחותם לבית אבותם במספר שמות לגילגולתם" ושם הוא מונה בפרוטרוט כל בית אב לבד וכל שבט לבד ומוציא את התשובון הכללי בדברים האלה: "ויהיו כל הפקודים שש מאות אלף ושלושת אלפים וחמש מאות וחמשים" (במדבר כו-ב), ובשניה מסופר: "אלה פקודי בני ישראל שש מאות אלף ואלף שבע מאות וחמשים" (במדבר כו-כא).

סובר אנכי, כי קושיות אלו והרבה דומה להם במקרא קושיות חמורות הן וסותרות לחלוטין את סברתו של הרב בן-גוריון וכמעט שאין עליהם תשובה. לכן מוטב שמר בן גוריון יניח לנו במקומנו ואל ישבש עלינו את האמונות ואת יסודות התורה הנשגבים ביותר ואשר הם תפארת לעם ישראל, ומי יתן ויקדיש ראש מטשלתנו זמנו ומרצו וכשרונותיו המזהירים לשדה המדיניות ולהנהלה המדינה והעם ויעזוב את חקר המקרא ללומדיו הרציניים והנאמנים.